

Кеелтә хөөдт сән асрмдж болн хялэвр бүрдэхмн

Халымг таньгъчин хөөчнр, КПСС-н ЦК-н болн СССР-н Министрмүдин Советин хө өсклгъиг цааранднь кехин туск бичгин хяруд, зургъадгч тавн джилин сүүлэр хөн малан гурвн сайд күргэд селәнә эдл-ахун 100 гектар газр болгънд 304 килограмм ноос авх даалгъвр авла. Эн төриг илднь хагъллгън әмн болгъна тоод мах, ус болн тос гаргългъар өбрхн джилмүдин эргцд Америкин. Соединенн Штатсиг күцхд ик гидг чинртә болдг.

Хөн малиг түргн кевәр өскхин төлә хамгин түрүн болдж зоотехническ номин зааврзокал, селәнә эдл-ахун түрүн нууурин дамшлт уулдвртан орулдж сәәнәр күцәх кергтә.

Зоотехническ керг-төрмүдин эркн чинртә нег көрнөг—кеелтә хөөдиг арднь ордж хялälгън болн сәәнәр асрлгън болджана. Кеелтә хөд хургълх цагтан таргън-цатхлнъ болдгар асрх кергтә. Кеелтә хө асрлж хялälгънд улгүр гидж Элст балгъсна „Победа“ колхозин ах хөөч А. Дулькина, „Лиманный“ совхозин ах хөөч О. Гензеевин көдлмшиг заадж келдж болхмн.

Эдн хө асрлгъна болн хялälгънә туск зоотехническ заавр күцәгъад, кеелтә хөөдиг

таргън-цатхлнъгар бярлгънд ик гидг оньган тавцхәнә. Кеелтә эццн хөөдиг салгъдж баглад, онц сән асрмджар теткнә.

Халымг таньгъчин увл цагин газр-усна бәädлд, кеелтә хөөдиг сән зултргън-шарлджн идгтә газрар 8—10 часин дунд хярулх кергтә. Мөстсн цагт, ивтркә кийтн салькта болн көрсн цагт кеелтә хөөдиг газр идүлдж болш уга. Кеелтәд хойр сар болсн хөөнд, кемрджән тер хөн сән дундин чинәтә болхла хот-хоолин йирин кемжә өгвчн, терүнә геснә хургъна өслтд му болхш. Хөн кеелтәд гурвн сарин нүр үзснәс авн терүг сәәнәр асрлж хялälгън нег үлү берк чинртә болдг. Эн цагас авн кеелтә хөөдт өггдлг хот ид-чинрән 30—40 процент ик болх зөвтә.

Кеелтә хөөдин эн цагин эргцд, шүрүн өвсн-солом хот өглгъиг багърулад, белокта хот өглгънә кемжәг эркн биш икдүлх кергтә, юнъгад гихлә, кеелтә хөөдин цокц-махмуднь белокта, эмин чинрин витаминтә, минералта хот-хол керглдмн. Дакад хөөнә нооснь сутклан 200 грамм өсдмн, терүнд бас хот кергтә болдмн.

Кемрджән кеелтә хөөнә хот тату болад, эс-гидж терүнә ид-чинр тату болад бәähлә, нооснь муугъар ургъдг дее-

рән, ахр болчкад нәрхн болна.

Мана таньгъчин зәрм колхозмудар болн совхозмудар кеелтә хөөдт багъгихдән хойр килограмм шүрүн хот деер 200—300 грамм буудән омш, зәрм эдл-ахусар болхла дакад деернь нег килограмм силос өггднә. Кеелтә хөөдт өдр болгън давс болн церд өггдмн.

Тиигдж диг-дарагъинь олдж, сәәнәр асрлж хялähлә, кеелтә хөд сән дундин чинәгъән геелгө, бооджнъгъу, никт нооста хургъд гаргъдмн.

Болв хөн хургълх болзгин сүл 30—40 өдр онц даалгъврта болдмн. Эн цагт кеелтә хөд делнънәд, көкнднь үсн ордмн. Дакад эдн токтун а-шууган угагъар бәäh зөвтә, кемрджән үргәд, аәхләрн зуурм хургъ чигн гаргъад бәädмн. Тер учрар хө хургълуллгънд белдлгън, кошар, хаша-хаац яслгън, альк нег модна көдлмш келгън, сара хонг эртәр дуусгдх зөвтә.

Кеелтә хөөдиг асрлгъна болн хялälгънә зоотехническ заавр сәәнәр күцәлгън, хө хургълуллгънд сән белдвр тетклгън—хөөчнрин эркн чинртә төр болджана.

Э. ЖЕМЧУЕВ.

Таньгъчин мал өсклгънә дамшлтин станцин научн көдлäch.